

Este detre ori in septemana: Mercuri-a, Vineri-a si Domineca, candu o cda in trega, candu numai diumetate, adeca dupa momentulu impregiariloru.

Pretulu de prenumeratiune:

pentru Austria:

pe anu intregu . . . . . 8 fl. v. a.
 „ diumetatu de anu . . . . . 4 „ „ „
 „ patrariu . . . . . 2 „ „ „

pentru Romani'a si strainetatei

pe anu intregu . . . . . 16 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . . . 8 „ „ „
 „ patrariu . . . . . 4 „ „ „

ALBINA.

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespundinti a-i nostri, si d'adretulu la Redactiune: Josefstadt, Langeasse N. 11. Suntu a se adresa si corespundinti la Redactiune, administratiune, si editur; aceste vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuicte si alte comunicatiuni de interesu privatu — se raspunde cate 7 or. de linie repetitile se facu cu pretu scadiutu. Pretulu timbrului este 30 or. pent. una data, se antocipa.

Viena 12/24 noem. 1868.

Desbaterea causei de nationalitate se se incepa astadi in diet'a ungueresca. A sera inca, dispusetiunea cea mai buna domnulu in cercurile deputatiloru nostri; dispusetiunea carea face pe toti a se senti de frati, cati numai lupta pentru aceea-si cauza. Lupt'a se incepe, intrati in ea, bravi ostasi romani! intrati a resbuna nedreptatirile ce ni se facu, a respinge si a resbuna neomenosele credintie si intentiuni ale acelu'a cari afirma ca romanulu nu si-are consciinta sa nationala si ca nu e de catu unu materialu menitu de imbucatura unei nationalitati straine.

La Voi, deputati romani, privesce nationalitatea noastra cu fala in acceptarea secura ca veti salva onorea ei, si-i veti intemeia o reputatiune si unu respectu mai bunu in fati'a conlocuitoriloru.

Dar nu numai romanii privesce la deputatii lor, ci tota Europ'a culta si desclinitu Europ'a latina, caici ne tiunsera de periti dupa atate sentintie de morte ce le-au dictatu a supra-ne lungulu siru alu barbariloru migratori.

Dovediti dd. deputati! ca sentinel'a Romei n'a peritu, ci astadi si-radica capulu mai superba de catu veri candu, si vestesce lumii: traescu si vreu se traescu! Odata cu asta doveda, unguirii nu vor mai pote nega existinta noastra, era de la Europ'a — in uimirea ei — veti storce si respectulu si amorea. Asiè, dar numai asiè Vi ajute Ddieu! —

Inca unu obieptu de importantia pentru noi, are se se desbata delocu dupa causa de nationalitate, este — cestiunea Transilvaniei. Deputatii nostri impreuna cu cati-va deputati ai natiuniloru conlocuitorie nemagiare, sunt de acordu si in asta cestiune, carea este pentru noi si de onore o cestiune si de interesu. Pasii deputatiloru nationali tientescu a ni salva si onorea si interesulu. In nr. ven. speramu a comunica cetitoriloru nostri si acordulu numitu.

Despre Romani'a cartea rosia deja aparuta se ocupa multisioru fora a descoperi ceva lucru necunoscutu. Din lip-sa spatulului ne vedemu siliti a amena publicarea acestui actu.

De altmintre unguirii au multa promptitudine d'a cercu nodu in papura de cate ori e vorba despre Romani'a, si se vorbesce forte multu despre dens'a, caici intr'acolo sbora aspiratiunile natiunei ungueresci.

Nu e lungu timplu de candu Beust a disu — precum sciu dd. nostri cetitori — ca Romani'a e unu arsenalu si ca honvidii ungueresci vor ave dora mai antaiu dn lucru. Pana acum nu scimu se fie doveditu d. Beust asertintea acest'a a sa despre o tierra cu carea traimu in cea mai buna vecinetate, ceea ce scimu este ca in locu se fie Romani'a de catra padure, unguirii ieu rola acest'a si acusa mai departe guvernulu de Bucuresci, desi acest'a nu ni-e cunoscutu se fie vatematu pe unguiri. Acesta procedura ungueresca nu respira spiretu pacicu, nu pote procura amicetia Romaniei. Noi am fostu si suntemu purure pentru pace si amicetia cu vecinii crediendu ca acest'a este interesulu Austro-Ungariei celei incarcate de detorfi, dar ne vedemu siliti a lua notitia si de faimele alarmatorie ce le respandescu unguirii. Astfelu ieri Ungurii din Pesta telegrafara diurnaleloru nemtiesci: „Din Romani'a vine raportulu ca acolo au sositu 6000 de prusi ca lucratori la drumulu de feru, cari inse s'au inrolatu in

armata. In corpulu oficiriloru sunt prusi. Foi Transilvane (magiare) dogenescu pe guvernulu se infintieze rapede armata de honvidi caici acei lucratori de drumu vor gasi drumulu catra Transilvani'a. Totu acele foi vorbescu despre agenti prusesci cari inspitiuneza puntele strategice la fruntariile Trne.“

Va se dica: dogenesce se se infintieze rapede armata de honvidi! cu acest'a unguirii capeta primatulu in Austro-Unguria, vor se-si sustiena egemonia a supr'a nationalitatiloru, si — cum a disu Beust — dora va fi cea d'antaiu carea va ave de lucru.

Demagogia.

Diurnalele ungueresci, desclinitu organulu stangei centrale in numerii sei ultimi, imputa deputatiloru nationali cumca n'ar esprime dorintiele poporatiuniloru nemagiare, candu pretindu a se traduce in lege positiva indreptatirea nationalitatiloru; — caici aceluor poporatiuni, in parerea unguiriloru, nu li este doru de drepturi nationali ei de usiorarea sarcineloru publice ce apesa pre bietulu muncitoriu.

Vedemu intr'acest'a totu vechi'a tactica ungueresca, totu vechi'a lor demagogia, d'a sterni nemuliamire la poporulu nostru contra inteligintiei nostre, si preste totu la poporale nemagiare contra inteligintiei acestora.

Se aruncamu o privire scurta I. peste trecutulu acestei demagogii ungueresci; II. se examinamu motivele pentru cari a potutu odata se se sustiena catu de catu, — si III. se constatamu daca astadi mai pote ave ratiune in fati'a unui poporu cu cevasi precepere fie catu de putiena?

I. Trecutululu acestei demagogii este betranu casi frecarile nationali in Ungari'a si in Transilvani'a. Delocu atunci candu romanulu se senti apesatu, candu senti pre domnulu unguerescu pe grumadii sei, atunci delocu si-aretu dorintia de a scapa de acestu domnu. Acesta dorintia santa s'a pronunsiatu a dese prin acte sangerose.

Demagogia ungueresca a replicatu prin sfortiarile d'a-lu face pre bietulu poporu se creda ca elu nu pote traf fora de domni, si ca intrebarea este numai daca domni au se fie unguiri, seu romani?

Cu privire la acesta intrebare, demagogii unguiri si-au datu truda ca se incetatenesca la poporulu nostru unu proverbii ce dice: „Ddieu se te feresca de domnulu de romanu.“

Proverbijulu se mai sustiene desi e raru forte, pre ici pre colu casi o trista reminscintia a servitutei nostre nationala. Ungurii, pre candu stepanirea lor era in epoca de inflorire, au grigitu ca proverbijulu se se confirme. Candu au ajutat in oficiu pe cutare romanu, nesmintitu a trebuitu se fie unu renegatu mare, si acest'a — ca se nu se compromita la stepanii unguiri — s'a pusu apoi a apesa poporulu de a confirmatu proverbijulu.

Astfelu romanulu si-a potutu dice: „Ddieu se te feresca de domnulu de romanu,“ in tocm'a precum greculu din Turcia: feresca-me Ddieu de domnu de grecu! — mai alesu de era domnu din Fanaru.

Dar chiar si astadi o dicemu si noi: Ddieu se ne feresca de domnulu de romanu — pe care ni-lu impunu unguirii.

Inse nu ne feresca nici odata de acelu domnu diregatoriu de romanu pe care lu dorimu noi insine, pe care ni-lu alegemu insine pentru ca e de omenia si e din sangele nostru, cugeta si sentiesce casi noi; se bucura numai de bucuria noastra, era la lacremele nostre suspina impreuna cu noi.

Precepu acest'a romanii, caici de cate ori este veri o alegere unde se asculta si graiulu lor, ei si-dau voturile pentru omenii bravi din natiunea lor propria. Si daca n'ar face acest'a basati pe esperintia, — ar face-o luandu esemplu de la unguiri, de la nemti, seu de la veri care natiune conlocuitoria, chiar si tieganii nu-si alegu oficiali (voivodi, seu cum ii mai numescu) de catu din sinulu natiunei lor.

II. Poporulu este o massa cruda! — si-diceau unguirii in mani'a probelor de maturitatea politica ce le dedea poporulu de cate ori avea ocaziune. Considerandu-lu de massa cruda, se si adresa catra densulu casi catra atarele, ce nu are precepere de catu pentru interesele materiali.

Daca istoria nu, apoi o precepere cotidiana li-a potutu spune ca poporale in orbia, in necultura, in massa cruda, (se vom dice asiè), nu se intraba de catu numai despre folose materiale si nu se agita de catu numai pentru acestea.

Astfelu judecandu-ne demagogii ungueresci, vorbiau poporulu romanescu numai despre contributiunile cele mari, despre tabacu, despre caldari, despre timbru.

Romanii, de la introducerea vietii constitutiunale pana antiertiu, adeca de la 1860 pana la 1866 erau mari credinciosi ai guvernului de Viena. Din acestu incidinte manecau demagogii ungueresci de diceau poporulu nostru, desclinitu la alegerile de deputati: Auditi voi omeni buni si intielegiti, nu alegeti deputati romani ca aceia tienu cu nemtiulu si cu ocarmuirea de la Viena, apoi sciti voi bine ca de la Viena se arunca pe tierra darile cele mari si grele, Viena opresce caldarile si tabaculu, Viena tiene timbrulu scl. Nu ascultati de pop'a, loculu popii e la beserica scl.

Pretotindenea a succesu intieligintiei romane a capacita poporulu ca deputatii nostri numai intr'atata tienu cu Viena, in catu Viena vre se ne ajute a scapa de sub stepanirea unguiriloru, era ce se atinge de dari, de tabacu scl. deputatii de romanu asidere vor usiorarea cea mai mare.

S'a gasitu inse si la noi, casi la alte natiuni, cate unu natarau de nu precepere cum se pote se ffi intr'o cauza cu Viena si intr'alt'a nu, si din asta neprecepere a creditu graiului strainu, a creditu unguiriloru, — intr'atata demagogia ungueresca si-a avutu atunci motivulu a esiste, s'a potutu sustiene catu de catu.

III. Situatiunea astadi este cu totulu intorsa, si dreptaceea demagogia ungueresca nu va mai ave ratiune nici in fati'a nepreceperei, caici nu se gasesce o ignorantia atatu de crasa.

Daca diurnalele ungueresci ni imputa ca deputatii nostri nu esprimu dorintiele poporulu nostru candu pretindu drepturi nationali, caici poporulu doresce numai usiorarea sarcineloru contributiunei, — avemu se li spunemu ca legea electorala cerne pre deputatii nostri cu multu mai tare de catu pre ai lor, daca apoi ai nostri nu esprimu dorintia no-

stra, ai lor cu atat'a mai putienu potu se fie indreptatiti a vorbi in numele natiunei lor. Era ce se atinge de usiorarea sarcineloru contributiunei, si intr'acest'a sunt ai nostri cu multu mai liberali de catu unguirii, in catu nu credemu ca i-ar veni unguiriloru pot'a se stee cu noi la o licitatie de liberalismu. Situatiunea — ci diseramu — s'a intorsu. Anevoia ar pute unguirulu se stee de fatia, daca la venitoriele alegeri de deputati, carturariulu romanu aplicandu tactic'a unguiriloru, ar cuventu poporulu: „Romani si omeni buni! Se me intielegeti. Voi sciti ca la Buda-Pesta este ocarmuirea (guvernulu) ungueresca pe care o tiene diet'a ungueresca, sciti ca acesta ocarmuire ungueresca arunca pe tierra darile cele mari si grele;

„Voi sciti ca caldarile si tabaculu sunt oprite de diet'a si de ocarmuirea ungueresca;

„Voi sciti ca timbrulu este alu ocarmuirii ungueresci scl. Intrebati si de preotalu si de toti cati sciu carte catu de putiena;

„Acum'a e vorba se alegeti deputatu. Vetii alege voi unu unguiru care se tiene cu ocarmuirea ungueresca, seu unu romanu care se tiene cu voi?

„Credeti voi ca unu unguiru, se va lapeda de ai sei, de ocarmuirea ungueresca, pentru ca se tiene cu voi? — Credeti voi ca unu romanu, se va pote lapeda de voi, de romanii sei, pentru ca se tiene cu ocarmuirea unguiriloru?

„Cum credeti? Alegeti deputatu, dar l'alegeti asiè precum credeti!“

Ce ar dice demagogulu unguerescu in fati'a unui asemene limbagiu? Ore ar ave voia a se remasi despre resultatu?

De aceea ni se impare ca ar fi chiar intru interesulu domniloru d'aristi unguiri ca se lapede demagogia din capulu loculu, caici aplicarea ei ar pote pre usioru produce demagogii si din poporale nemagiare. Daca deputatii nostri esprimu pretensiuni nationale, totu densi se interesaza si pentru starea materiala a poporulu nostru mai multu de catu unguirii. Amendoue le vreu, adeca si drepturi nationale si stare materiala.

Scimu noi pre bine ca fora drepturi nationale nu potemu trafca natiune. Totu asiè scimu ca fora de stare materiala nu potemu — intre alte — se platinu contributiunile cele grele spre sustinerea legiuniloru de oficiali magiari, cari inca dorescu se traesca binisioru, si nu potu altmintre.

Lupt'a nationale in diet'a Ungariei

in 8/20 si 9/21 noem. a. c.

Reporturile despre siedintiele casei de diosu a dietei Ungariei din aceste zile ni-au spusu ca s'a desbatutu proiectulu de lege despre educatiunea poporulu si ca bravi nostri deputati nationali, la puntele cari li se pareu vatematorie interesulu nostru nationale, si-au facutu detorintia nationale, combatendu-le cu argumintele preceperei sanetose, intemeiate pe droptate si egalitate; dar ca (facia de poterea fisica, de numerulu insutitu alu deputatiloru magiari) au cadiutu cu tote propunerile lor.

Pentru ca o nostru publicu se se convinga, cumca deputatii nostri nationali n'au pretinsu de la domni magiari ce compunu corpulu legiuitoriu, de catu cea mai santa droptate si egalitate, si cumca acest'a au pretins'o cu cele mai moderate si luminate arguminte, la cari magiarii n'au sciutu da altu respunsu, de catu injurie personala, sgomote si respingeri ferose, — i punemu in vedere, dupa protocolele stenografice, tote discursurile tiente la acea ocaziune.

La §. 64, carele normeze obiectele de investimentu pentru scólele poporali secundarie séu mai inalte, se scóla deputatulu *Babesiu* si dice:

Dórniloru! Eu mi tienu pururea de cea mai santa detorintia patriotica, a-mi radica graiulu in contra, candu vedu ca cutare dispusetiune a legii tinde a vatemá principiulu egalitáti de dreptu si alu reciprocitáti. Eu, precum de o parte fórte sum multumitu si-i felicitezu pe autori pentru dispusetiunea ca in scólele inferiori ale poporului se nu se propuna de catu unia limba, limb'a poporului, — pentru ca este lucru si firescu, dar si probatu prin esperintia, ca educatiunea poporului mai rapede si mai bine se medilocesce prin propria lui limba, si ca la inceputu oricare alta limba numai lu confunda; — precum dicu, sum multumitu cu acésta dispusetiune, asiè consentu de alta parte si cu aceea, ca in scólele mai inalte ale poporului pe langa limb'a-i propria se se mai propuna inca si alta limba. Inse, domniloru, candu apoi e vorb'a, ca — care se fie acea a dóua limba? atunci eu, vi marturisescu, ca nu mi potu intipuf altu respunsu, de catu: *acea limba, care este concernintelu poporu mai de trebuintia, mai de folosu.* Asiè credu, ca la istu casu nu se póte aplicá alta mesura, celu putienu nu se póte motivá alt'a. Dar in casulu de facia, in paragrafulu de sub discussiune, precum si in §§. 74, 88 si 111 se cuprinde in acésta privintia o mesura cu totul contraria, pe care abié credu s'o póta motivá cineva. — Am amintitu cesti paragrafi din urma numai pentru ca si ei cuprindu dispusetiuni de asemenea natura.

Eu, O. Casa, candu este vorb'a ca in scólele mai nalte ale poporului se se propuna inca si a dóua limba, neci candu n'asiu poté sustiené o dispusetiune, carea dá pe facia unu privilegiu unei limbe pe cont'a celor'a lalte. (Sgomotu, contradicere.) Domniloru, dacami veti precepe bine cuvintele, sum convinsu ca nu-mi veti poté luá in nume de reu observatiunile. §. 64 dispune la alu treile locu, cumca — „in care scóla limb'a instructiunici nu e cea magiara, acolo limb'a magiara are se se propuna ca studiu deosebitu.“ Prin acésta celoru de alta limba li se impune a invetiá inca si alta limba, — (Vadnay striga: firesce ca trebuie se invetie pe ceamagiara! eschiamatiuni: limb'a magiara!) — pre candu scolarii magiari invetia numai limb'a loru propria. Va se dica, cei de alta nationalitate sunt constrinsi a invetiá inca a dóua limba, (strigari: a invetiá limb'a magiara, limb'a statului!) — sunt constrinsi, dicu a invetiá alta limba, limb'a

magiara, éra scolarii magiari nu sunt constrinsi a invetiá alt'a, cu atá'a mai pucinu nu vre un'a din cele lalte ale patriei; o fapta positiva acésta care vatemala pe facia egalitáti si reciprocitáti. (Sgomotu.)

Totu asemenea vatemare se afla sub b) la loculu alu patrale; éra in §. 74 se afla dispusetiunea, ca — unde limb'a de instructiune nu e cea magiara, acolo *indata de la primulu cursu incependu se se propuna limb'a magiara*, pre candu in acele-si scóle cu limb'a de propunere magiara, scolarii numai incepeudu de la alu treile cursu au se invetie a dóua limba, cea germana. Ast'a inca este o mesura neegala, o mesura ce vatemala principiulu egalitáti si reciprocitáti. (Sgomotu.)

Mai departe in §§. 88 si 111 se face dispusetiune despre limb'a magiara si germana. In contra acestei dispusetiuni dupa forma n'asiu avé se dicu nemica, dar in realitate ea inca nu coresponde egalitáti de dreptu, cáci pre candu cei de alta nationalitate sunt obligati a invetiá inca cate dóue limbe afara de a loru propria, magiarii (si nemtii) invetia numai un'a, ce pentru ei este castigu in timpu si usiurinta.

Aceste sunt casurile, prin cari eu vedu violatu principiulu de egalitate si reciprocitate.

Am spusu din capulu loculu ca nu sum in contra, ba ca chiar partinescu, ca in scólele poporali superiori se se propuna si a dóua limba? dar candu e vorb'a ca — care se fie acea doua limba a atunci credu si sustienu, ca a decide acésta este dreptulu acelor'a pre cari ii atinge nemedilocitu. Aci testulu legii vatemala principiile amintite, si — adaugu, ca le vatemala fora nici o lipsa, nici unu motivu ratiunabile; pentru ca si fora astfelu de dispusetiune s'ar poté ajunge totu acel'a scopu. (Audimul!) Eu, precum am spusu, nu potu fi condusul intr'acésta cauza, de catu de principiile amintite si de folosulu si trebuintia poporului; éra daca se intreba, ca — care e folosulu si trebuintia poporului in catu privesce a dóua limba de invetiatu in scólele poporali mai inalte? Atunci eu dicu, ca la acésta va dá celu mai competinte respunsu, va face cea mai buna alegere — insusi poporulu, (Contradiceri.)

Concedu, domniloru, ba tienu de pré de crediutu, ca poporulu, dupace in tier'a intréga limb'a magiara este limb'a oficielor si este si, cam cea mai estinsa, pe acésta o va alege de a dóua limba de investimentu pentru fiii sei, in care alegere apoi nime nu va poté afia actu de fórtia, séu de arbitriu din partea magiara, si acésta cu atá'a mai pucinu, cáci astfelu si poporulu magiaru acolo unde interesulu i va

aduce cu sine, va alege pentru scólele sale de a dóua limba nu pe cea germana, ci pe alt'a óre-care, prin ce va fi satisfacutu deplinu si principiulu de reciprocitate. Din acestea purcediendu, eu afiu nu numai fora cale, dar si fora lipsa ca legelatiunea se impuna limb'a magiara, prin ce pe d'o parte natiunea magiara cade intr'unu prepusu greu, éra pe d'alta parte ea, vatemala principie atatu de sante. Deci propunu, ca in §. 64 dispusetiunea despre alu treile studiu obligatu se se modifice astfelu: „inca si alta limba dintre cele usitate in concernintele tienutu, carea va coresponde mai vertosu trebuintiei poporului si se va alege de autoritatea comunale.“

Totu acestu emendamentu propunu si pentru partea sub b) a acestuia-si §, la loculu studiulu alu patralea. Recomendu acestu emendamentu pretiuitei consideratiuni a casei. (Strigari: se remana testulu!)

(Dupa cetirea emendamentulu prin notariulu casei, *Babesiu* continua:)

Onorata casa! Mai am totu la acestu § inca o propunere, si rogu asiè-dara ca se aveti bunetate a nu votá asupra cuprinsulu intregu alu acestu §. de o data, fiindca mi reservu dreptulu, a-mi propune si acelu emendamentu. (Strigari: se audim mintenul!) — Dacu vi cu placere a me ascultatá, mi voi face si acésta propunere indata.

Totu in acestu § alu 64; atatu sub a) catu si sub b) acolo unde se preserie studiulu istoriei si geografiei, si unde sub a) intre parentese se respica ca istoria si geografia are se se propuna *cea universale* si cea a patriei, dupa — „*cea universale*“ si o coma, propunu a se adauge inca si epitetulu „*natiunale*“; si apoi parentesea astfelu intregita a o pune si sub b) la acel'a-si locu unde ea lipsece. Acésta propunere o springescu cu urmátóriele argumente. Este lucru cunoscutu ca in istoria patriei se cuprinde deplinu si istoria nationalitáti magiara, — (strigari: nu c-sisto nationalitate magiara, oi natiune magiara!) ba — se-mi iertati, domniloru, ca vorbescu de fapte positive, — ba neci nu existe istoria a patriei, care n'ar fi identificata cu istoria natiunii magiare; precandu mai vertosu in timpulu mai nou, istoricii magiari au acea curiósa datina ca in opurile loru nici amintire nu facu de istoria celor'a lalte natiuni din tíera. (Strigari: nice ca esistu alte natiuni!) Inse, dloru, indesiertu am voi se negámu, cáci intru adeveru au si cele lalte natiuni si nationalitati istoria loru nationale propria, si daca vom se fimu ecitabili, séu chiar drepti, trebuie se recunóscemu ca este de lipsa ca pe langa istoria patriei, intru carea se cuprinde si istoria

natiunii magiare, in scólele poporali superiori nemagiare se se mai propuna ca studiu de sine si istoria si geografia propria nationalitáti popóraloru nemagiare. Deci Vi recomendu emendamentulu ce vi propusei in acésta privintia.

(Dupa acésta C. Tisza arunca a supra lui Babesiu insultele ce le cunóscemu din nr. tr.)

Sigismundu Borlea: Onorata casa! E-sista dejá o lege santiunata carea garantéza besericei gr. orientali acelu dreptu ca scólele sale proprie se le deréga ea insasi, afacerile loru se le manuduca ea insasi. In mani'a acestei legi esistente, proieptulu ce l'avemu acum'a in discussiune, prin §. 64 nu numai ca se amesteca in acele scóle, ci inca demanda ca limb'a magiara se se propuna casí studiu obligatu. Astfelu dara, §-ulu acésta ne depóia de dreptulu acel'a ce ni l'a garantatu numita lege, — buna óra casí candu cineva cu o mana dá, éra cu cea lalta mana ie ce a datu. (Sgomotu.)

De órace propunerea deputatulu *Babesiu* ar impedeá in catva acésta nedreptate, si ar oprí infintiarea privilegiulu ce se tientesce prin necorespondetórea introducere a limbei magiare in scólele elementare (Sgomotu), de aceea io partinescu numita propunere. (Sgomotu. Strigari: Se votámu!)

Ce se atinge de spresionile de personalitate cu cari d. deputatu *Colomanu Tisza* s'au descarcatu a supra lui *Babesiu*, voi se observu numai atá'a, ca precum pre dsa nu l'a surprinsu propunerea lui *Babesiu*, in tocm'a pre mine nu m'au surprinsu spresionile vatemátórie ale dlui *Colomanu Tisza* contra lui *Babesiu*; cáci de trei ani de dile am invetiatu se scimu ca in contra nóstra n'au dumeloru datina a se folosí de argumente ci de vatemari personale si de suspitiunari (Sgomotu), — numai un'a m'a surprinsu, adeca cumca acei domni ce s'au dedatu a ne suspitiuná, de trei ani de dile inca n'au avutu timpu se invetie si se se convinga cumca prin vatemari personale nu-si vor ajunge scopulu (Sgomotu) ce-lu tientescu d'a ne face ca se paresimu aperearea drepturiloru si pretensiuniloru nóstre drepte. (Sgomotu mare.) Aduceti argumente, domni mei! nisuiti a capacita cu de acestea, cari potu se conduca la scopu, unde vatemarile personale si suspitiunarele nedrepte nu vor conduce neci odata. (Sgomotu. Strigari: Se votámu!)

Vincentiu Babesiu: O. Casa! Asiè credu cumca propunerea mea am motivat'o cu principie obiective si cu fapte. De asiu fi smintitu, primiamu buerosu indreptarile din ori care parte, se intielege indreptari basat

FOISIÓRA.

CONTIMPORANI CELEBRI.

Principele

Carol I. de Romania.

Atentiunea Europei se imparte cu totulu adi intre Spania si Romania. Dupa cum se póte vedé, dupa cetirea dfarielor cotidiane, cestiunea Principatelor Dunarene care de atá'a timpu a preocupatu Oriintele si Occidentele, este mai multu de catu ori candu la ordinea dilei. Resolverea acestei cestiuni este m-i cu séma in manele principelui Carolu, asupra sanetáti caruia nesce sgomote desfavorabile si din fericire neesapte au cerculatu septeman'a trecuta, si au alarmatu Europa. Momentulu n'ar poté fi dar mai bine alesu pentru a face se intre biografia principelui Carolu in galeria contimporaniloru celebri, pe care dfariulu Anulu Ilustratu a inceput'o de catu-va timpu.

Principele Carolu de Hohenzollern, alu douile fiu alu principelui Carolu-Antoni de Hohenzollern si alu principesei Iosefina de Baden, este nascutu la Sigmaringen in 20 aprile 1839. Pana in 1848 elu a fostu crescutu in Suabia, in sinulu familiei sale, unde gasi esemplulu tutoru virtutiloru cari forméza cele mai bune temelie ale caracterulu omulu privatu ca si alu omulu publicu. Candu revolutiunea din 1848 veni de dosvelu principelui, tatalu seu aspirarile Germaniei spre unitate, elu fu celu d'anteiu care sacrificá suveranitatea sa viitoriulu marei sale patrii. Elu incredintia corónai Prusiei drepturile ce trebuia se le mostenesca ea la stingerea familiei sale ca ra-

mura esita din ace'a-si tulpina, si apoi Antoniu de Hohenzollern remase ca principe alu douile nascutu in familia regale. Simtindu atunci c'o educatiune liberala éra de nevoia filoru sei, Principele tramise pe cei mai tineri c'unu guvernore la Dresda, unde principele Carolu gasi in familia regale o primire si o afectiune care i reamintira a sa familia, ce o paresise cu parere de reu. Candu studiele sale fura sfarsite, elu imbracisá ca mai toti principii din casa Prusiei, carier'a militara. Voindu inse s'o intielega in tóte partile sale, elu debutá in artileria, arma seriósa care cere studie speciale, si pré neglesa de clasele inalte. Apoi pentru a-si completá cunoscintele, elu facu caletorfi: visitá Francia, Spania studiá Algeria pe care M. S. Imperatulu ilu facu s'o cerceteze in amenunte. Dupa acésta elu intrá intr'unu regimentu de cavaleria la Berlinu.

Nascutu dintr'o mama franceza, o mare parte din sangele ce curge in vinele sale e francesu; elu e ruda cu Imperatulu Napoleone, e dar din ras'a latina; ce'a ce lu face far' indoiéla mai aptu a intielege pe nouii sei supusi si a fi intielesu de densii.

In acestu momentu incepú a dóua perioada a vietii Principelui Carolu, perioada in care elu a fostu chiamatu a pune in practica, sub ochii Europei atentive, calitatile pe cari le dobendise in timpulu unei tineretie studióse si obscure in raportu cu ce'a ce este acum. In diu'a aniversaria a nascerii lui, 20 Aprile 1866, patriotii Romani ilu aléséra de suveranu alu loru. Plinu de anima si de aventu, gat'a a sacrificá iubitele lui mominte de linisce de cate ori credea a fi folositoriu, Principele primi corón'a ce i se ofería. O miscare, in care tóte partitele intruniserá silintiele loru, pusesse atunci capetu domnirii lui *Alexandru Cuza*. Poporulu romanu, doritoriu d'a sfarsi cu nisce

agitari funeste pentru tíera, ce le causau compitirea la tronu a unui mare numeru de ambitiosi indigeni, dintre cari nici unulu nu intruniá conditiunile cerute pentru a intemeia o dinastia, insarciná pe mandatarii sei a s'adresá la o casa suverana din strainetate. Patriotii Romani, printre cari trebuie se citámu intr'anteiulu rondu pe fratii *Golescu* si pe fratii *Bratianu*, cari s'au distinsu cu deosebire de la 1848, patrunchi, de calitatile pe cari le intruniá Principele Carolu, i propusera corón'a Romaniei. Poporulu ratificá prin aclamare alegerea loru. O luna dupa acésta in Maiu 1866, principele insocitu de d. *Ion Bratianu* si de locotenintele *Filipu Lynche*, smulsu de curendu patriei sale d'o bóla cruda, punea pentru antea data piciorulu pe pamentulu romanu la Turnu-Severinu, si salutá nou'a sa patria printro proclamare plina de anima, la care respunse unu strigatu maretiu de buna venire, strigatu care resuná de la Marea Négra pana la piscurile ghiacióse ale Carpatiloru.

Celu d'anteiu actu alu principelui fu d'a jurá credintia institutiuniloru tierii; apoi se apucá de studiatu c'o mare ardóre limb'a si moravurile nouiloru sei compatrioti. Din acelu momentu lucrá cu staruintia la vindecarea tuturor raneloru tierii. Nu numai ca elu impará mai multu d'unu milionu din averea sa propria, dar refusá anca din lista sa civile. Apoi candu consimti a o primi intréga, o consacrá la sustinerea séu la crearea unoru institutiuni patriotice. Elu fndá spre esemplu la Bucuresti o scóla centrala pedagogica, destinata a formá profesori pentru instructiunea primaria.

In mai pucinu de doui ani, dupa suirea sa pe tronu, principele Carolu scid se indiestreze acésta tíera a Oriintelu de celu mai mare instrumentu de civilizatiune européna.

In cate-va luni calea ferata de la Bucuresti la Giurgiu, depositulu centralu alu litoralulu romanu va fi datu circulatiunii. Retiéu'a (mregea) cea mare de cái ferate, cari vor trece prin tóta Romania in tóta largimea si in tóta lungimea sa, a fostu concesa dupa iniciativ'a principelui, printrunu votu mai unanimu alu celoru dóue Camere. Bucurestii si Iasi, cele doue capete ale Valachiei si Moldovei, vor fi in curundu intrunite printro cale ferata, care va fi ca simbolulu unirii eterne a celoru dóue principate.

Studiele speciale facute de principe in tineretia sa, trebuia se-lu indemne naturalminte a reorganisa arma'ta tierii, care, reu platita si reu comendata, se imputina din di in di. Soldatii fura platiti regulatu, si cu tóte aste imbunatatiri, cas'a tesaurulu e plina si bonurile Statulu s'au urecatu de la 60 la 90.

Cádrulu angustu alu acestoru notitie nu ni permite a enumerá tóte institutiunile si mesurile folositoare, pe cari principele Carolu le-a luat in intielegere cu ministeriulu seu si cu represintantia nationale.

Originea sa, jumetate franceza, si minunatele sale relatiuni personale cu Napoleone III. facu ca principele Carolu se fie fórte simpaticu Franciei, si ca elu se nu uite neci o data ca ingrigirii francesci Romani'a detoresce autonomi'a sa.

Romani'a intielege ca principele Carolu a ajutat'o a se constitui ca o natiune a carci presinte este dejá fericitu si alu carea viitoru va fi fara indoiéla gloriosu. Se nu uite inse principiile, cu tóta originea sa personale, ca Principatele Dunarene detorescu Franciei independentia loru.

„Romanulu“

Felix Aucaigne.

asiadere pe principie si fapte; -- dar pre asemene terenu nu mi s'a opusu nemica, ci unu d. deputatu (Tisza) pasi contrami cu atari spresiuini, despre cari nu potu crede ca se fie principie si se apartiena aici; caci abia pote fi principiu si abia pote apartiene aici acea intrebare ca: ce scola am frecuentatu eu? Seu apartiene aici? (Strigari: Asiè, aici. Sgomotu.) No credu, si nu sciu in ce scola a invetiatu acelu domnu astfelu de parlamentarismu. Mi s'a facutu o replica cu totulu noua: ca era naturalu de la mine acea propunerè, de orace io urescu limb'a ungrésca. Me rogu de iertare, asta anevioia o va poté documenta acelu d. deputatu, daca cumva nu va dice ca fie-care patriotu de consciintia si care si-face detorintia nationala, uresce limb'a magiara seu tocm'a pre natiunea magiara. Dar aici apoi vine alta intrebare: este parlamentara si asta maniera?

S'a disu cumca scólele acelea se vor sustiené din spelele comune. Dar la spelele comune au dreptu si cele lalte nationalitati din tiéra tocm'a ca ungrulu. Inse precum m'aducu a minte, legea spune ca acesto scoli n'au se se sustiena din spelele comune, ci se vor arunca contributiuni a sup'ra poporului. (O voce: Pre catu se poté.)

Cumca acelu d. deputatu care a ataeatu propunerea mea nu vre se scie nemica despre istoria nationala si geografia, -- mi pare forte reu, dar acele natiuni totusi traescu si sunt indreptatite.

Presic totu, in propunerea mea n'am pretinsu de catu dreptatea cea mai evidenta, egalitatea de dreptu si reciprocitatea. Acum intreb: Este respunsu acela ce mi s'a datu? Din parte-mi, voiu se mi sustienu propunerea pana atunci, pana nu va fi combatuta cu argumente si principie, ce nu credu ca se va poté. (Sgomotu mare.)

La §. 74, carele norméza obiectele de invetiamentu pentru scólele civice,

Babesiu luandu cuventulu dice:

O. Casa! O propunere a mea din cele de mai nainte are locu si la acestu §. Inca la acea ocaziune am observatu, ca aci, anume in punctulu 3 si 4 se facu dispuetuni cu totulu neegali in privintia limbei magiare si a celor lalte limbe din patria; caci adeca se dice, ca -- unde limb'a magiara nu este limb'a de propunere seu instructiune, acolo delocu de la primulu cursu incependu, se se propuna limb'a magiara ca studiu oblegatu; numai-de-catu apoi se dispune, ca -- unde limb'a de propunere este cea magiara, acolo numai incependu de la alu treile cursu se se invetie limb'a germana. Va se dica dupa aceste dispuetuni tenerimea magiara in aceste scóle, in cei d'antoi doi ani nu va invetiá, de catu numai limb'a sa nationala, adeca cea magiara, era tenerimea nemagiara delocu din primulu cursu va avé se invetie si alta limba, anume pe cea magiara. Ast'a, ori cum o vom lua, vatemala, si vatemala -- cum credu eu -- fora neci o necesitate -- principiulu de egalitate si reciprocitate. Din acesta cauza, domniloru, ori cum vi va placé a dispune, eu din parte-mi mi-am tienutu de detorintia a ve reflectá la acesta violare de dreptate si a vi recomandá unu emendamentu, de dupa care in locu de ambele susamintite dispuetuni, se se faca numai un'a de urmatorulu cuprinsu: „Inca o a doua limba, un'a ce va respunde mai multu lipsei poporului, dupa alegerea concernintei autoritati comunale.“

(Acésta propunere maioritatea magiara o sugrumá fora discussiune.)

La §. 88 graiescu:

Vinc. Babesiu: In acestu § vedu doue sminte mari. O sminta e ca pentru preparandii nu s'a otaritu limb'a propunerii. (O voce: Este un'a, generala!) Se poté ca din otaririle premergatorie vor deduce limb'a propunerii si pentru acésta; dar tocm'a din asta cauza, mai nainte de ce asiu face propunerea mea, indrasnescu a indrepta o intrebare catra on. d. ministru de invetiamentu ori catra presiedintele comitetului, adeca intrebarea: ore in §. 80. care dice ca se potu infintia pentru poporu scoli cari „au se se organizeze in modulu prescisu de §§. 23--78 si vor stá sub priveghiarca consiliulu scolasticu a comitatului si sub inspectiunea scolara“, -- ore desputiunea primita in acelu § in privintia limbei de propunere, va se se ostinda si a sup'ra preparandieloru, seu nu?

Intrebu acésta mai vertosu din cauza ca, desi pentru scólele populare s'a disu ca limb'a

propunerii e limb'a poporului, totusi la scólele populare superioare s'a otaritu prin § nou ca limb'a propunerii se fie totu aceea care este la scólele populare inferioare, -- dar in § acésta ce vorbesce despre preparandii, neci cu unu cuventu nu se spune carea se fie limb'a propunerii. Deci mai nainte de ce mi-asiu face propunerea, repetiescu intrebarea mea.

Antonia Zichy referintiele comisiunei centrali: Eu credu, o. casa! cumca acelu principiu generalu ce s'a espresu in lege ca ficine are se capete instructiune in limb'a sa materna, pre catu se poté va pasi purure in validitate, si de aceea are se se intieloga si aci.

Vinc. Babesiu: Dupa acésta deslucre, o. casa! nu voiu se facu propunere, caci asiè credu si eu, cumca invetiamentulu si-ar smintit scopulu daca s'ar propune in alta limba, si nu in cea materna. Dar totu la acestu §. 88 indrasnescu a repeti observatiunile mele de ieri privitorie la istoria nationala si la geografia casí alu 5 si alu 6 obiectu de invetiamentu. Observatiunile mele in privintia limbei a dou'a si respective a trei'a, nu le voiu repeti din cauza ca aci stilistic'a macar este astfelu, de nu vatemala egalitatea de dreptu. (Sgomotu mare.) Dar ce se atinge de istoria si geografia, in privintia acestor'a repetiescu propunerea mea de ieri, cu atata mai vertosu caci detorintia mi impune se folosescu acésta ocaziune pentru a indrepta parerea retacita ce s'a espresu dintr'o parte cumca cele lalte natiuni ale patriei n'ar avé istoriile loru nationala separate. Fie care nationalitate are istoria sa propria nationala, carea la unele este mai vechia de catu chiar istoria tierii. Asemene istoria nationala nu numai c'o au diferite nationalitati, dar se si propune in institutele loru proprie de invetiamentu, si mi pare reu ca in asta casa esistu barbati ce se credu mari patrioti si nu sciu acésta. Si in gimnasiile nostre nationali si in cele lalte institute ale nostre se propune de lungu timpu istoria nostra nationala, si tocm'a pentru ca acésta lege ar poté avé influintia a sup'ra scóleloru superioare si a sup'ra preparandieloru nostre deja existente; si pentru ca de nu mi s'ar primi propunerea, s'ar poté eschide istoria si geografia nationala din institutele deja existente, ceea ce presté totu n'ar fi spre liniscirea si multamirea respectiveloru natiuni, -- dreptaceea. Ve rogu se primiti propunerea mea ca dupa istoria si geografia „generalá“, se se adauga cuventulu „si cea nationala“. (Se remana.)

La §. 124, care norméza denumirea de inspector scolari, ie cuventulu.

Sigismundu Borlea: Onorata Casa! Asiè sum convinsu ca nu numai dreptatea si ecitate ci si practicabilitatea afacerei si administratiunea cerspondietoria si salutaria -- tote receru ca in acelu cercu, in carele cutare confesiune seu nationalitate e precumpenitoria, inspectorulu inca se fie de aceea-si confesiune si nationalitate; -- caci nimene nu se poté indoi cumca fie-care coreligionariu seu conatiunafalu insusi poté se cunosca mai bine lipsele si trebuintiele scóleloru sale proprie confesionale si nationala, si insusi le scie vindeca mai bine.

Retacendu cercustantia ca defelu nu poté conveni dreptatei si ecitatei ca de la natiunile nemagiare se se iee chiar si directiunea si inspectiunea scóleloru proprie, -- desi mi place a crede ca guvernulu la denumirea inspectoriloru va fi cu socotintia la cele insirate de mine, cu atata mai vertosu caci scimu cu totii ca asemene inspectoru, cu title parte de directori scolari parte de inspectori scolari, atatu nainte de 1848 catu si in 1848 si dupa aceea, ba in Transilvania chiar pana astadi, tote guvernele inca si celu absolutisticu i-a denumitu din siulu respectivelor confesiuni si natiuni, -- desi marturisescu ca mi-ar placé se vedu apriatu in lege cuprinsa si acea drepta procedura, dar fiindu ca in acestu proieptu de lege sunt cu totulu alte principie, pe cari vedu ca On. casa le-a si adoptatu, de aceea nu voiu propune in asta privintia neci unu emendamentu caci sciu din capulu locului ca nu se va primi. (Strigari: Nu nimerisi!) Desi mi place a crede precum am spus, ca daca tote guvernele de pana acum a la denumirea inspectoriloru au respetatu tote confesiunile si natiunile, guvernulu de acum a inca va purcede fatia cu acestea cu respectulu cuviinciosu, -- totusi spre liniscirea tuturor confesiuniloru si natiuniloru nemagiare asiu dorí si credu ca este de lipsa ca acésta se li se asecre prin legé.

In acestu intielesu, la § presinte propunu unu emendamentu dreptu si ecitabilu, adeca:

In proieptulu comisiunei centrale, la sirulu alu 2-le, dupa cuvintele „de catra ministeriulu de invetiamentu“ se se adauga urmatoriele: „cu privire la confesiunea si nationalitatea carea precumpenesce cu numerulu in respectivulu districtuscolaru.“

Am onore a presentá si in scrisu emendamentulu meu. (Sgomotu. Strigari: Nu ni trebue, se remana testulu, se votamu!)

Cernáuti, novembre 1868.

(*Visitatiune canonica.*) Pre sant'a sa episcopulu gr. or. alu Bucovinei Eugeniu Hakmann a plecatu in diecesa cu scopulu, de a face visitatiunea canonica pe la monastiri si pe la bisericile de prin unele orasie si sate. Sui'a canonica a pre santiei sale constá: din secretariulu seu rom. cat. Antoniu Schönbach, din oficialulu mirenu Druzanschi, fratele unui preutu ruteno-catolicu din Galitia, din ieromonachulu Diaconoviciu, carele ca periodu alu bisericeii catedrale neci n'a mirositu studiulu teologicu, in fine din doi diaconi. Curiositatea despre scopulu si efectulu unei atari visitatiuni canonice este mare, si totu insulu, ce are sciintia despre natur'a curatu spiretuala a unei visitatiuni arhieresci si despre obiectele doctrinale, rituale, pastorale si clero -- disciplinarie, ce sunt de tratatu cu acea ocaziune, clafina din capu si se intréba, ce va se dica atare visitatiune canonica in o diecesa ortodoca, la carea in fruntea suitei functionariloru arhieresci stá unu secretariu de confesiune straina? Ore a reflectatu parintele episcopu la momentulu, catu de amar se compromite ortodocsi'a si se vatemala canónele bisericesci, candu dá privilegiu oficiosu unui omu de confesiune straina, de a intrá in cele din lantru ale bisericeii si a vedé lucrurile cele santite? Ore n'a meritatu a lua in privire, catu de durerosu se vatemala starea preutiesca, candu Igemiloru, topiloloru si pastoriloru de suflete li se impune de arhieriu, a dá respunsu la protocolulu de visitatiune despre obiectele spiretuale, rituale si pastorale inaintea unui mirenu romano-catolicu? Ore poporulu de tiéra nu se va scandalu in simtiulu seu religiosu si nu va slabí intru increderea sa in ortodocsi'a actului de visitatiune, vedendu alaturea arhieriuului unei diecese dreptu credinciose unu secretariu, pre care lu vedesce portulu, limb'a si semnulu crucei, ca este de alta lege si de altu nému? -- Inca de multe altele se intréba ómenii cu indignatiune, si inca mai multe combinatiuni si conjecture léga unii altii de asta visitatiune canonica. Veneratiunea catra betranetie si demnitatea episcopala ne opresce a insira acele tote, si asiè na marginimu de ast' data numai la aceste doue intrebari: 1) Ore nu se face abusu de paciintia si indulgentia clerului si a diecesaniloru, candu secretariulu rom. cat. Antoniu Schönbach, pre care parintele episcopu inainte de cati-va ani in contra vointiei clerului l'a bagatu in consistoriu, i se dá acum ocaziune, de a intrá atatu in altariile bisericiloru, catu si in referintiele cele subtile ale pastoriloru de suflete catra poporu? -- 2) Ore ce cu nepotintia domnului Schönbach a intreprinde pe terenulu parochialu ceva asemene celor'a, ce spre *dam'a fondului religiosarum* a fostu intreprinsu pe terenulu *urbaniarum*?

B.

Nrulu 47. -- 1867/8

INSTRUCTIUNE,

pentru colectantii cercuali ai asociatiunei nationale aradane pentru cultura poporului romanu.

Nainte de tote se face observare: ca ofertele membriloru intrati la inceputu, adeca cele de pe anii 1863/4, 1864/5 si 1865/6 nu sunt garantate prin declaratiuni formale, cum sunt cele introduse in timpurile mai de curundu; ci acele oferte sunt culesse numai simplu din listele inscise si coadunate de catra respectivii colectanti de mai nainte, dintre care multe sunt lipsite de tote famale autentici; prin urnare asociatiunea in listele vechi nu are destula garantia pentru ofertele oblegate; -- de unde apoi provine lipsa, ca ofertele re-

stante in modu supletoriu se se asecreze prin documente legale, proviedute cu propria subscriere a membriloru respectivi si a loru doue marturii, ca in casu de lipsa, candu adeca careva membru nu cumva ar denegá solvirea restantiei ofertului seu, si tote medilócele blande n'ar folosí: directiunea, conformu insarcinari primite de la adunarea generala, se póta pasi pe calea legii, prin fisculu asociatiunei.

Dreptace'a domnii colectanti vor avé bunetate a nisuf intr'acolo: ca membrii, cari nu vor fi in stare a depura indata restantiele, ci vor mai remané pe catva timpu restantieri, -- se se deoblige supletorie la platirea restantieloru prin declaratiuni formale; in care procedura va fi de a se urma o modalitate catu mai nimerita si cerspondietore scopului. In specialu se recomanda domniloru colectanti urmatoriele:

I. Pentru Licuidare.

Deorace s'au aflatu unele scaderi chiar si in protocolle si manualele cassale de pana acum ala asociatiunei, in catu din acele nu se potu eruá cu securitate restantiele tuturor membriloru: e de lipsa a se face cu toti restantierii unu computu de licuidare in modulu urmatoriu:

1. Colectantele cercualu va cautá a vení in coatingere personala cu toti membrii insemnati in estrasulu, ce li se trimite de aici, si a li impartasi scopulu intentiunatu; apoi purcediendu cu unulu cate unulu la licuidare, va constata:

a. Daca respectivulu a platitu dejá ofertulu, cui? candu? si unde?; are cuientantia la mana, seu altu ceva documentu, seu marturia, prin care poté dovedi si documenta solvirea:

b. Daca vine nainte, ca in adeveru cutare membru a solvit restantia ofertului seu, dovedindu cele de sub a. colectantele va avé se insemne aceste date intr'unu protocolu deosebi compusu dupa formulariulu aci sub % aculus;

c. Decumva respectivulu membru recunosce, ca in adeveru a oferitu cutare suma pe partea asociatiunei, inse n'a potutu pana acum, ori s'a uitatu a platí ofertulu: colectantele e pofitu, mai antaiu a pretinde banii, si daca respectivulu nu i-ar solvi, escusandu-se cu nepotintia, -- atunci colectantele va avé cu modru bunu a capacita pre restantieriu despre aceea: ca pentru aducerea in curatu si asecurarea competintieloru asociatiunei se cere o declarare subscrisa de respectivulu membru; care invoindu-se la acésta, colectantale va avé numai-de-catu a-i pune nainte dechiararea spre subscriere, si ce se atinge de aceia, cari nu sciu scrié numele acelor'a se-lu subscrie altu careva comembru care soie scrié era membrulu obligatu se traga semnulu crucii nainte a doue marturii:

Declaratiunile aceste sunt de a se face dupa formulariulu aci sub % alaturatu, si a se atrapune directiunei numaidecatú dupa efectuirea licuidarii, cu resubsternerea estrasului impartasitú, dimpreuna cu protocolulu de licuidare, din care ambele colectantele are de a si retiene o copia pentru orientare in viitoriu. --

2. De la acei membri, cari recunoscendu detoria, se invoiescu indata a depune banii restanti, seu sum'a intréga aretata in estrasu, seu macar o parte, seu jumetate din aceeasi, colectantele e imputernicitu si pofitu a o acceptá si a estradá respectivulu cuientantia interimala, carea mai apoi se va schimbá cu o cuientantia formalá din partea perceptoratului asociatiunei; avendu colectantele banii incasati a-i strapune pe langa o consemnare deadreptulu la perceptoratu, care e indrumatu a trimite la colectante cuientantiele spre inmanuare respectiviloru. -- Despre restulu restantiei si in acestu casu se poftesce dechiararea de sub %.

De altminte sta in voia oricarui membru, ca ofertele sale se le póta solvi deadreptulu la perceptoratu asociatiunei, aretandu apoi colectantelui numai cuientantia perceptoratului spre luare in evidintia.

II. Pentru rectificarea

consemnariloru (estraseloru).

Cu ocaziunea licuidarii, colectantele este recercatu si acea impregiurare a o constata:

1. Daca careva membru sub spatiulu timpului a reposatu; in care casu colectantele va tractá in modulu descriu mai sus sub I. lit. a. b. c. cu urmatorii eredi, si adeca cu ve-

duv'a, séu fratele, séu feciorii, și în lips'a acestora, cu careva din rudeniile repositului; și în catu e cu potința va caută se încaseze restanța de la densii, séu se-i înduplece și pe aceea — dacă nu potu solvi îndata sum'a restanței, a subscris pe numele lor o declarație după form'a alaturată mai sus sub %/ facându-i atenți la acea: că repositulu a fostu membru asociațiunei noastre naționale, obligatu a contribui cutarea suma pe scopurile asociațiunei, care obligamentu acum cade pe densii, ca pe urmatorii și moscenitorii lasamentului și a averii repositului; éra decumva tóte svațurile bune și blande nu ar folosi, ci respectivii ar denegá solvirea: colectantele va avé asemenea casuri neacceptate a le notificá în rubric'a din urma a protocolului de licuidare, séu într' unu reportu specialu, pentru dispozițiuni ulterioari din partea direcțiunei.

2. În asemenea modu va purcede colectantale a constatá, dacă careva membru însemnatu în estrasu, si-a stramutatu locuința, și s'au mutatu din acea comuna la alt'a, eruandu: că unde? și candu s'a mutatu?

3. Se póte, ca afara de membrii estrasi d'in protocoalele direcțiunei — se se afie în cerculu colectantelui și de aceea, cari s'au însinuat mai demultu ca membri prin colectanții din timpul acelu, și dóra au și solvit ceva din ofertu, înse nu sunt luati în evidentia, și dóra nici se afie conserisi în catalogulu membrilor asociațiunei; în care casu colectantele va avé se constateze starea lucrului prin consultare cu ceia lalti membri evidinți, și se referenze direcțiunei pentru ulterioara dispozițiune.

Datele autentice și positive, ce obvinu la aceste puncturi, are colectantele a le anotá deamănentulu în protocolulu de licuidare, ca direcțiunea se póta întreprinde pasii ulterioari în asta privința:

III. Pentru ofertele pe viitoriu.

Cu privire la renoirea ofertelor și la înmulțirea membrilor pe viitoriu, colectanții primescu următoarea invitațiune:

1. Colectantele va nisui a aduná din cerculu seu catu mai multi membri noii în asociațiune, deslușindu scopurile salutare ale asociațiunei noastre. — Condițiunile, sub care la propunerea vre-unui membru ordinariu póte fi cineva primitu de membru nou, sunt: dacă acela:

- a. are versta maioréna, și dorește cultur'a poporului romanu;
- b. dacă are portare morala nepetată; și
- c. dacă va dechiará în scrisu, după form'a cunoscuta, că se deobligá spre înaintarea scopurilor asociațiunei a solvi atare suma

anuala, carea nu póte fi mai mica de 2 fl. séu dacă odata pentru todeun'a deobligá séu depune unu capitalu celu puțin de 40 fior. în care întemplare respectivulu se alege de membru pe tóta viéta.

2. Însinuandu-se astfelu de doritori, colectantele numai decatu póte acceptá dechiararile lor subscrisé după cum s'a arétatu mai sus în punctulu I. lit. c. despre „Licuidare“ care numai decatu le va asterne direcțiunei pentru alegere, Propunetoriu póte fi însusi colectantele.

3. Totu insulu, care mai nainte a fostu membru alu asociațiunei, înse nu si-a renoitu ofertulu pe viitorime, — în modulu celu mai scurtu póte intrá de nou ca membru în asociațiune fara alegere, dacă prin dechiaratiune formala va deobligá ca mai sus séu unu ofertu anualu, séu unu capitalu odata pentru todeun'a; înse ofertele anuale sunt de a se deobligá și pe anulu trecut 1866/7.

Astfelu de dechiarari se potu primi numai în decurgerea anului 1867/8, adeva pana la viitorea adunare generala; éra mai tardu respectivii membrii numai prin alegere formala potu fi primiti în asociațiune, după modalitatele de sub punctele precedente 1 și 2.

4. Dechiaratiunile membrilor noii, și a celoru reintrati pe trei ani, sunt de a se face după formulariulu de sub %/ éra a membrilor pe viéta, după formulariulu de sub %/.

Aradu, 10 maiu nou, 1868.

Direcțiunea asociațiunei naționale Aradane pentru cultur'a poporului romanu.

Vienna, 11 noemvre. Bursa de séra
 dela 231.c. Imprumutele de statu cu 5% 55.50.
 55.70. Oblig. desarcinarii de pamentu ung 77.25, — 77.75; transilv. 71.50 71.75; Ban temes. 74.75, — 75.25; bucovin. 69. — 69.50
 Galbenulu 5.51 — 5.52; Napoleondori 9.36 9.37; Imper. rusesci —, —; Argintulu 115. — 115.75.

Concursu.

pentru vacanța stațiune invetiatorésca din iFibisiu.

Emolumintele sunt: 105 fl. v.a.; 2 jugere pamentu de aratura; 2 jugere livada; %/ gradina, 45 cubule de grâu, 40 %/ sare, 80 %/ lardu (slanina) 16 orgii de lemne.

Doritori de a cuprinde acestu postu sunt avisati Documintele recurate, și éuviinciosu providiute, pre langa recursulu adresatu catra Pre onoratu Consistoriu Aradanu subscrisulu pana în 5 decembre a. c. a le transpune.

Lipova, 29 octobre v. 1868.

Ioane Tieranu m/p,
 D. Prot. și Inspect. scolaru.

Seidlitz-Pulver

de **MOLL.**

Depozitul centralu de trimțtere : Apotec'a la „Storch“ în Vien'a.

Spre luare a mințe. Pe fie-care scatulă de Seidlitz-Pulver d'alu meu și pe fie-care din hartițele ce învolescú dos'a esto oficialminto imprimata a mea marca de precautiune.

Protiulu unei seatulă orig. sigilate o 1 fl. 25 cr. Indrumaro în tóte limbele. Acestu pulberu ocupa fara indoieła antaiulu rangu întró tóte medicamintele pana acú cunoscuté de casa, prin actiunea lui straordinaria, dovedita în tare multe casuri; precum multe mfi de scrisori de recunosciința ce le avemu din tóte partile a maroi imperatií adoverescu că s'au folositi contra incuierii, nemisturii și a oparirii, mai departo contra gârciloru, bólei de rerunchi, de nervi, palpitarii inimei, durerii nervóse de capu, congestiunei de sange afectiuniloru artritice a membriloru, în fine contra inclinatiunei spre isteria, ipocondria, a gretiei s. a. și a efectuitu vindecare durabila.

Se afia depozite în **Bucuresci**: la I. Martinovici, la F. Ovosa; în **Botosani**: la I. Schmelz, apotec. în **Galati**: la apotecarii M. Curtovich și I. A. Cikorsky, la apotec'a de curte; în **Giurgevo**: la M. G. Binder; în **Ibraila**: la apotecarii S. R. Potsalis și Dr. C. C. Hepites, la A. Frischmann, apotecariu; în **Iasi**: la A. Jassinski; în **Bucsiucu**: la J. Mohos.

Prin firmele de susu se póte inca procurá

Adeveratu oleu de ficatu de chitu.

(Dorsch-Leberthran-Oel).

Soiulu celu mai curatu și folositoriu de untura medicinala din muntii Norvegiei. Fie-care butelia, pentru a se deosebi de alte soluri de unsoari din ficatu, este providuta cu marca mea de precautiune.

Pretiuulu unei butelii întregi, cu îndrumare 1 fl. 80 cr.; o %/ de butelia 1 fl. v. a. Adeveratulu oleu de ficatu deochitu se folosescú cu celu mai bunu rezultatu la bóle de peptu și de plamani, la srocofulé și rachitis. Vindeca cele mai învechite bóle roumatice și de podagra, precum și osanteme. Acestu soiú carele este mai curatu și folositoriu întró tóte oleurile de ficatu se castiga prin cea mai ingrigitória adunare și alegere de chiti (dorschfisch), înse fara nici unu feliu de procesu chemicu „de óra-ce fluiditatele din sticla originala se afia în tocmái în acea stare primitiva, ne-slabita, precum a esitu nemedilocitu din man'a naturei.“

A. Moll, apotecariu și fabricantu de produse chimice în Vien'a.

38 4-12

Iosifu Weiss, apotecariu „zum Mohren“ Stadt, Tuchlauben nr. 414 vechiu, 27 nou recomanda onoratu publicu urmatorii articuli.

Trimiterile pe posta se voru face numai dacă se va trimite 15 cr. v. a. ca speșele impachetarii.

Odontine (pasta de dinti) în tigala de porcelanu cate cu 84 cr. La 1 ducina 20% scadere. Acesta pasta este mediloculu celu mai eminentu pentru curatirea dinteloru, pentru a pastrá dinti sanatosi și fórte albi, pentru a deșaturá petr'a de dinti în modu neastrosu și fara dureri, pentru a întari gingii și a scuti de sangerare și de clatinare.

Elixir Balsamique (balsamu de dinti și de gura) aprobatu prin mil de medilóce ca mediloculu celu mai eminentu pentru curatirea gurei, improspetarea respirarii, și pentru a tiené dinti și gingii sanatosi și curati, este a se folosi mai vertosu după gustare. Unu flaconu 70 cr. la 1 duc. 20%.

Algontine (apa de dinti care incéta momentanu dorerea.) Uniculu medilocu recunoscutu pana acú contra chinurilor durerii de dinti, are acuesu momentanu și nu contine substantie spirituóse, tari și acre, o potu folosi și copiii. În sticle cu 85 cr. și cu 70 cr. La 1 duc. 20%.

Bruchpflaster. Se recomanda la surupaturi la harbati, pregatitu și recomandat de dr. Krüsi, medicu practicu pentru cei surupati, în Basel. În scatulă den plumbu, cu descriere 4 fl. v. a.

Cachou aromatise pentru a perde mirosulu reu din gura după fumare, după mancare, după beutura, precum: viu, bere, s. a. neincunguratu de lipsa candu se facu vizite mal alese, la teatru, baluri s. a. Cachou se compune din plante curate ce corespondu deplinu sanetati, este preservativa contra ruiarii dinteloru, contra durerii de dinti. De cate ori se foloseace se arge în dinti o pilula, prin ce se perde mirosulu reu. În scatulă cate 70 cr.

Oleu de peru, de Chinarinden pentru indiesirea perulu și pentru întarirea radacinei lui. O sticla 70 cr. 20% la duc.

Dorsch-Leberthran adeveratu, oleiu, mediloculu celu mai eminentu la tóte bólele de peptu și de plamani, recunoscutu de calitate eminenta și de gustu bunu. O butelia cu 1 ori cu 2 fl. v. a. La o ducina de butelii 25% se scadu.

Eau antéphilique. Acesta apa pregatita din plante este unu medilocu reprobatu de ani pentru latinerirea, infrumetsierea și tocimirea pelii și pentru perderea totala a tuturor solurilor de efloresciințe, precum rapuri, linte, besicute s. a. Unu flaconu 1 fl. 1 duc. 9 fl.

Franzbranntwein o sticla cu 1 fl. 50 și cu 80 cr.

Balsamu pentru degeraturi în tigal cu cate 50 cr. v. a. alina catu se póte mal inte dorerea și vindeca chiar si degeraturi vechi, prin recomandatiune de mai multi ani și a agonisitu multumire generala ca unu medilocu recomandatulu.

Tinctura de dinti de Max Florian Schmidt, med. dr. și profesoru, alina dorerea, intarece și este anticorbuta. Acesta tinctura facuta după receptulu originalu se foloseace tare multu, de %/ de seculu, cu rezultatu eminentu, precum pentru a alina cu graba dorerea de dinti asiá ca apa intaritoria de gura; tinctura are 2 preferințe mari, ea este tare folositoria și pentru efintierea ei face ca tóte cele lalte fluiditati pentru dinti se se delature. Se capeta originala în sticlute cu 40 cr. la 1 duc. 25% scad.

Anodyne Neklace Childrens Theeth margica anglesa de dinti pentru a le pune la copii, ele conserva d; int Pretiuulu 2 fl. la duc. 25%.

Wurm-Tabletten de dr. Callond Acestea sunt unu medilocu securu contra vermiloru, au unu gustu tare bunu, și pentru acea balatiuru se potu dá în jocu. În scatulă arețarea cum se se foloseaca, 40 cr. la 1 duc. 20% scad.

Pastilles digestives de Billin (turțite pentru mistuire, de Billin.) Pastillele de Billin produse din renumita fontana alui Billin conțienú tóte particelele consumatorié din acasta apa minerala. Sunt de recomandatú candu se opareace, la garculu în stomacu, candu se umfla pantecele, și candu stoin. nu póte miștati, candu se manca ori se bé peate mesura, candu se rigal: la cataru cronicu în stomacu, candu se foloseacu ape minerala la atoni'a stomacului și a canalului matului, la ipocondria și isteria. Pretiuulu: scat. 70 cr.

Sapunu aromaticu, medicinalu, de plante din muntii. O bucata 40 cr. la 1 duc. 20 %.

C. r. priv. **Tannochinin-Pomada.** Mediloculu celu mai bunu și siguru pentru creșterea perulu, după folosire de 8—10 zile s'a delaturatu de siguru și durabilu caderea perulu, s'a ajutoratu creșterea perulu. Sustiene perulu móle și cu luciu în coloréa-i naturala și împedeaca a se face metrácia. Este recomandat de multe autoritati în medicina și fie-cine póte ceti epistole de recunosciința. O dosa ajunge pentru 3 luni, pretiuulu 2 fl.

Pate pectorale de apotecariulu Geórgé în Franca. — Tablete pentru peptu contra catarului, tusei, regusiei. O scatulă 70 cr. La 1 duc. 25%.

Untura pentru gusia (pe sên'a celoru gusiati) în sticlute á 40 cr.

Pastilles de chocolat ferruginen. Ciocolata pentru îmbunirea sangelui și contra galbinariu. O scatulă 90 cr.

Balsam pentru rani și stomacu ung. de Seehofer în sticla 40 cr.

Pulbere universale de mancare de dr. Gólla, pana acú neajunsu în efectulu seu în privința misturirii, a curatirii sangelui, a nutrierii și întaririi corpului. Devine, folosindu-lu în fie-care di (de 2 ori), ca medicina pentru multe patime dintre cele mai asupricióse, precum nemisturarea, arderea cu fertura, inchuiatura matieloru, înbenirea matieloru, siabirea membriloru, hemoroide de totu felulu, scrofulé, gusia, galbinarea, totu felulu de pete cronicé, cangrena, dorere periodicá de capu, dentru bol'a de vermi si de pétra, flegma; e uniculu medilocu radicalu pentru aritria cronicu înra-decinatu și pentru tuberculosa. La cura de apa minerala face serviciu eminentu înainte catu și pana catu dureréa cur'a și după cura O scatulă mare 1 fl. 26 cr., un'a mica 84 cr.

Medilocu francesu, fluidu pentru a vapsi perulu, pentru a vapsi cu elu peru de totu felulu în negru, brunetu, bloudinu, în 10 minute și durabilu, efectulu lui este cunoscutu pretutindene, în catu nu face trebuința a-lu mai laudá. Unu aparatu, ad. 2 perli și dóue scafe, 50 cr. Unu flaconu 2 fl. v. a.

Barthaar-Stangenpomade care posedé cele mai eminenté însusiri de la pomada de ansu, servece pentru a ascurá pe timpul îndelungatu creșterea perulu, pana candu acea prin influința pomadei va fi de ajunat coloratulu. Acesta pomada se póte folosi și ca pomada eminenta și nelintrecuta de barba. Costa 60 cr.

39 4-12

Orarie emimente si bune. DEPOSITULU DE ORARIE

alui **M. HERZ,** orologiaru orasianescu Viena, Stephansplatz nr. 6

in dosulu curtei lui Zwetli ofere alu seu depositu mare de totu felulu de orarie, bine regulate cu garantia pe unu anu, cu pretulu curentu. Pentru fie-care oraru regulatu se dá garantia în scrisu.

Orarie portative de Genf

Orarie pentru barbati,		Orarie pentru dame,	
de argintu:	fl.	de argintu:	fl.
unu Cylinder cu 4 rub.	10—12	Cylinder, auru nr. 3, 8 rub.	30—36
" cu rub. d'auru d-sar.	13—14	" cu fedelu de aur	37—40
Cylinder cu 8 rubini	15—17	Anker cu 15 rub.	40—44
" cu dóue fedele	15—17	" mai fine, fed. d'aur	46—60
" cu sticle cristale	15—17	" cu 2 fedele	55—58
Anker cu 15 rub.	16—19	" cu fedelu auritu 65, 70,	120
" mai fine cu fed. de arg.	20—23	" 80, 90, 100	120
" cu dóue fedele	18—22	" sticla crist. fed. d'aur.	60—75
" mai fine	24—26	Remontoirs fed. d'auru	100—130
" engl. cu sticla cristalina	19—25	" cu 2 fedele	150—180
Orariu Anker de armia, f. dup.	24—26	Orarie pentru dame,	
Anker Remontoir, fine se radica la urechia	28—30	de argintu:	fl.
" cu 2 fed.	35—40	Cylinder, auritu, ser. d.	13—18
Remontoirs sticle crist.	30—36	de aur:	fl.
Anker Remontoirs de armia	35—45	cu 4 și 8 rub.	27—30
		emailate	31—36
		cu fedelu de aur	36—40
		email, cu diamante	42—48

Depositulu celu mai mare de Orarie cu pendulu (Pendeluhren) fabricate proprie cu garantiaps doi ani.

a se trage în fie-care di 9, 10, 11 fl. a se trage se repeteze la patrarii la óra 48, 50, 53 fl.

" totu la a 8. di, 16, 17, 18, 19, 20, 22 fl. Regulatori la luna 28, 30, 32 fl.

" se bata la óra si la %/ 30, 33, 35 fl. Inpachetarea pentru unu orariu d'acestea 1 fl. 50 cr.

Reparaturile se facu catu mai bine; insarcinari din strainetate se efectueza cu cea mai mare punctualitate trimtindu-se competința anticipativé, ori posticipendu-se de la posta; ce nu convine se primescu în schimb. Orarie, auru și argintu se primescu în schimb cu pretiurile cele mai inalte.

Trimtindu-mi-se pretiulu ori ca se primescu la urma de la posta, trimitu și în strainetate orarie, pentru a ege, și pentru cele ce nu se tienu trimtu banii îndata pe posta.